MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
CARUANA DEMAJO GIANNINO

Seduta tad-29 ta' Ottubru, 2002

Citazzjoni Numru. 1263/2000/1

~itaz. nru 1263/2000
Atlas Insurance Agency Limited* a[enti Malta tas-so`jetà estera *AXA Insurance p.l.c. proprio* u kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat tag]ha *Michael Attard Limited
versus
Sea Malta Company Ltd* u *The Cargo Handling Company Ltd

F'din il-kaw\a s-so`jetà attri`i, li hija so`jetà assikuratri`i, qieg]da tfittex li tie]u ming]and il-konvenuti spejje\ li]allset lill-assikurat tag]ha g]all-]sara li saritlu mill-konvenuti.

1. I~-~ITAZZJONI

I`-`itazzjoni tg]id illi s-so`jetà *Michael Attard Limited* kienet da]]let f'Malta fuq il-bastiment *Maltese Falcon* konsenja ta' vetturi tal-marka *Peugeot* li waslu bi ]sarat u nuqqasijiet. Billi l-vetturi kienu assikurati mas-so`jetà attri`i, din ]allset, g]an-nuqqas u g]all-]sarat li [arrab l-importatur, is-somma ta' disa' mija u tnax-il lira u erbg]in `ente\mu (Lm912.40), u mija u tmien liri (Lm108) o]ra b]ala *survey fees*, b'kollox elf

u g]oxrin lira u erbg]in `ente\mu (Lm1,020.40), u [iet surrogata fid-drittijiet ta' l-importatur.

Billi qieg]da tg]id li l-konvenuti, jew xi wa]da minnhom, ja]tu g]al dan it-telf, is-so`jetà attri`i fet]et din il-kaw\a u qieg]da titlob illi l-qorti:

1. tg]id li l-konvenuti g]andhom iwie[bu, jew tg]id min minnhom g]andu jwie[eb, g]an-nuqqas u g]all-]sarat li g]alihom g]amlet tajjeb l-attri`i;
2. tillikwida d-danni fis-somma ta' elf u g]oxrin lira u erbg]in `ente\mu (Lm1,020.40); u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew tikkundanna lil min minnhom ja]ti, i]allsu s-somma ta' elf u g]oxrin lira u erbg]in `ente\mu (Lm1,020.40) imfissra fuq, flimkien ma' l-ispejje\ u l-img]ax minn dak in-nhar li kienet notifikata `-`itazzjoni.

Talbet ukoll l-ispejje\ tal-kaw\a.

2. L-E~~EZZJONIJIET

Is-so`jetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. trid issir prova li l-]sarat u n-nuqqasijiet saru waqt li l-vetturi kienu f'idejn l-e``ipjenti, u li kienu ng]atawlha ming]ajr]sara;
2. is-so`jetà e``ipjenti ma g]andhiex twie[eb g]all-]sarat u g]an-nuqqasijiet billi hi qdiet l-obbligi kollha li l-li[i tqieg]ed fuqha;
3. l-e``ipjenti dejjem imxiet b]ala *bonus paterfamilias* u g]alhekk ukoll ma ta]tix g]all-]sarat u n-nuqqasijiet;
4. l-ammont mitlub fi`-`itazzjoni huwa wisq, u s-so`jetà attri`i g]andha turi kif waslet g]al dak l-ammont;
5. it-talba g]all-img]ax minn dak in-nhar tan-notifika ma tistax tintlaqa' g]ax it-talba g]al-likwidazzjoni tad-danni saret fi`-`itazzjoni stess, u l-likwidazzjoni ma tistax issir]lief fis-sentenza finali; u
6. it-talbiet ta' l-attri`i huma intempestivi g]ax l-e``ipjenti qatt ma kienet imsej]a biex t]allas id-danni, u f'kull ka\ ma g]andhiex tbati l-ispejje\.

Is-so`jetà konvenuta l-o]ra, *Sea Malta Company Limited*, ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. it-talbiet ta' l-attri`i "la huma fondati fil-fatt u lanqas fid-dritt";
2. l-e``ipjenti hija me]lusa mir-responsabbiltà ta]t klawsola ta' esoneru stipulata fil-polza tal-kariku:

3. l-e``ipjenti ikkonsenjat il-merkanzija fl-istess stat kif kienet meta r`evietha,]lief g]ad-danni mni\\la fit-*tally sheets*.

3. IL-FATTI TAL-KA|

Il-fatti ta’ dan il-ka\ [raw hekk: is-so`jetà *Michael Attard Limited* da]]let f’Malta wie]ed u erbg]in (41) vettura tal-marka *Peugeot* fuq il-bastiment *Maltese Falcon* tas-so`jetà konvenuta *Sea Malta Company Limited*. Il-polza tal-kariku turi li l-vetturi li tg]abbew kienu “*new vehicles in good starting condition*” [1].

Meta l-vetturi twasslu Malta u tni\\lu minn fuq il-bastiment fil-21 ta’ {unju 1999, sar *tally* u nstab li kellhom tliet (3) *wipers* nieqsa, wa]da minnhom kellha *gear lever knob* nieqes u o]ra kienet bla batterija u kellha ti[i rmonkata[2]. Il-vetturi, wara li tni\\lu minn fuq il-bastiment, ittie]du f’idejn is-so`jetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited*. Ing]ataw lill-importatri`i fit-23 ta’ {unju 1999 u mill-*gate pass-out* relativ jidher illi l-]sarat u n-nuqqasijiet komplew \diedu[3]. Wara li l-vetturi ttie]du mis-so`jetà importatri`i, saru t-tiswijiet me]tie[a li [ew jiswew disa’ mija u tnax-il lira u erbg]in `ente\mu (Lm912.40)[4] u s-so`jetà attri`i, b]ala assikuratri`i, g]amlet tajjeb g]al dawn il-]sarat.

L-attri`i qieg]da titlob ukoll mija u tmien liri (Lm108) b]ala *survey fee* i\da fil-fatt, kif juri s-*small claim information form*, ebda *survey* ma kien sar[5].

4. KONSIDERAZZJONIJIET TAL-QORTI

Ix-xiehda turi li l-vetturi tg]abbew bla]sara fuq il-bastiment, ni\lu minn fuq il-bastiment b’xi]sarat u nuqqasijiet, u bejn il-waqt li ni\lu minn fuq il-bastiment u l-waqt meta, jumejn wara, ing]ataw lill-importatur, sarulhom aktar]sarat u nuqqasijiet.

4.1 L-e``ezzjonijiet ta’ *The Cargo Handling Company Limited*

Dawn il-]sarat u nuqqasijiet l-o]ra [raw wara li l-vetturi tni\\lu minn fuq il-bastiment i\da qabel ma ng]ataw lill-

---

1 Ara dok. A, *fol.* 17.

2 Ara *dok. B*, *fol.* 18.

3 Ara dok. JF, *fol.* 27 u *fol.* 13.

4 Ara dok. MM1, *foll.* 24 *et seqq.*

5 Ara dok. MM, *fol.* 22.

importatur g]ax jirri\ultaw mill-*gate pass-out*. Dan ifisser li l-]sara u n-nuqqasijiet [raw waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* u jfisser ukoll li din naqset mill-obbligazzjoni kuntrattwali tag]ha li t]ares sew il-vetturi waqt li dawn kienu fdati fil-kustodja tag]ha: ladarba *The Cargo Handling Company Limited* ma g]amlitx dak li kien me]tie[biex t]ares]wejje[ ]addie]or fdati f'idejha, g]andha twie[eb g]al dan in-nuqqas, i\da, naturalment, g]andha twie[eb biss g]an-nuqqasijiet u g]all-]sarat li [raw waqt li l-vetturi kienu f'idejha u mhux waqt li kienu f'idejn]addie]or. G]alhekk, l-ewwel erba' e``ezzjonijiet g]andhom jiftehmu fis-sens biss li *The Cargo Handling Company Limited* ma twe[ibx g]all-]sarat li saru waqt li l-vetturi kienu fuq l-bastiment.

Il-]ames e``ezzjoni tg]id illi l-konvenuta ma g]andhiex t]allas l-img]axijiet.

Dwar l-img]ax, il-qorti ma tarax g]ala min jikkontesta talba g]alkemm ja]ti g]all-]sara, u g]alhekk i\omm f'idejh sakemm iddum il-kaw\a flus li jmissu lil]addie]or, g]andu jkun stmat a]jar minn min jistqarr il-]tija tieg]u u j]allas mill-ewwel. Min jie]u r-riskju li jikkontesta kaw\a, u g]alhekk itawwal i\-\mien tal-]las, g]andu jwie[eb g]all-konsegwenzi kollha tad-dewmien.

L-e``ezzjoni dwar l-img]ax hija g]alhekk mi`]uda.

L-a]]ar e``ezzjoni hija dwar l-ispejje\ tal-kaw\a g]ax *The Cargo Handling Company Limited* qieg]da tg]id illi ma saritilha ebda sej]a g]all-]las qabel ma nfet]et il-kaw\a.

Din l-e``ezzjoni kien ikollha meritu li kieku l-e``ipjenti kienet ammettiet it-talbiet, u g]alhekk il-kaw\a tkun saret g]alxejn g]ax kienet tammetti qabel li kieku qabel il-kaw\a saritilha talba g]all-]las. Ladarba i\da saret kontestazzjoni, is-sej]a g]all-]las qabel il-kaw\a kienet xorta tkun saret g]alxejn, u g]alhekk l-e``ezzjoni dwar l-ispejje\ hija mi`]uda.

L-a]]ar e``ezzjoni hija wkoll e``ezzjoni ta' intempestività min]abba fin-nuqqas ta' sej]a g]all-]las qabel ma nfet]et il-kaw\a. }lief fil-ka\ ta' kaw\i kontra l-gvern u xi awtoritajiet pubbli`i o]ra[6], i\da, ma hix me]tie[a sej]a g]all-]las qabel ma tinfeta] kaw\a, u l-e``ezzjoni ta' intempestività hija wkoll mi`]uda.

[6] Art. 460, Kap. 12.

4.2 L-e``ezzjonijiet ta' *Sea Malta Company Limited*

Is-so`jetà konvenuta l-o]ra *Sea Malta Company Limited* g]andha t]allas biss ta' dak li naqas waqt illi l-vetturi kienu f'idejha. Il-klawsoli ta' e\oneru li fuqhom qieg]da tistrie] fit-tieni e``ezzjoni tag]ha ma je]ilsuhiex mir-responsabbiltà, g]ax dawn il-klawsoli jistg]u biss jaqilbu l-oneru tal-prova fuq is-so`jetà attri`i biex din turi li l-]sara [rat waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-so`jetà konvenuta. {à rajna, i\da, li s-so`jetà attri`i wriet, permezz tal-polza tal-kariku, li l-vetturi ttellg]u bla ]sara u bla nuqqasijiet fuq il-bastiment, u wriet ukoll, permezz tat-*tally sheet*, li xi w]ud minnhom ni\lu bin-nuqqasijiet. Il-prova li l-]sara [rat waqt li l-vettura kienet f'idejn is-so`jetà konvenuta, g]alhekk, g]amlitha.

In-nuqqasijiet li g]andha twie[eb g]alihom *Sea Malta Co. Ltd* jiswew, b'kollox, mija u]ames liri u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm105.28), skond prospett im]ejji mill-attri`i u mhux kontestat mill-konvenuti[7].

Il-]sarat l-o]ra, li ma sarux waqt li l-vetturi kienu f'idejn din is-so`jetà, ma t]allasx g]alihom hi. Il-qorti qieg]da g]alhekk tiddisponi wkoll mit-tielet e``ezzjoni ta' *Sea Malta Co. Ltd.*

Mela *Sea Malta Co. Ltd* g]andha t]allas mija u]ames liri u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm105.28) b]ala sehemha mid-danni, waqt li *The Cargo Handling Co. Ltd* g]andha t]allas il-bqija, li ti[i tmien mija u seba' liri u tnax-il `ente\mu (Lm807.12)[8]. {à rajna illi ma hemmx *survey fees.*

Il-qorti g]alhekk tiddisponi mit-talbiet tas-so`jetà attri`i u mill-e``ezzjonijiet tal-konvenuti billi tg]id li s-so`jetà *The Cargo Handling Company Limited* g]andha tag]mel tajjeb g]al danni ta' tmien mija u seba' liri u tnax-il `ente\mu (Lm807.12), u g]alhekk tikkundanna lil din is-so`jetà t]allas lis-so`jetà attri`i din is-somma, flimkien ma' l-img]ax skond it-talba; u tg]id ukoll li s-so`jetà *Sea Malta Company Limited* g]andha tag]mel tajjeb g]al danni ta' mija u]ames liri u tmienja u g]oxrin `ente\mu (Lm105.28), u tikkundanna lil din is-so`jetà t]allas lis-so`jetà attri`i din is-somma, flimkien ma' l-img]ax skond it-talba; ti`]ad it-talba g]all-]las ta' *survey fees.*

L-ispejje\ jinqasmu hekk: erba' partijiet minn]amsa ($^4/5$) t]allashom *The Cargo Handling Company Limited*, parti

---

[7] *Fol.* 31.

[8] Lm912.40 – Lm105.28 = Lm807.12.

wa]da minn g]axra ([1]/10) t]allasha *Sea Malta Company Limited* u l-parti l-o]ra minn g]axra ([1]/10) t]allasha l-attri`i.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Dep. Re[.